

“EERDER BREEDSPRAKIG”, DE AUTISTEN!

Jean-Claude Maleval²

Lacan verbaast iedereen in 1975 wanneer hij erop wijst dat bij autisten niet zozeer het mutisme maar de woordenvloed het meest in het oog springt. Dit is niet enkel een klinische opmerking waarvan men de relevantie niet kan betwijfelen. Het is ook een essentiële oriëntatie om het specifieke karakter van een origineel klinisch beeld te benaderen. Wat is een woordenvloed anders dan een gebruik van de taal waarbij het uitspreken (*énonciation*) afwezig is? Het uitspreken is net wat het vocale genot overdraagt in het veld van de taal. De stem als pulsioneel object betreft niet de klank van het woord, maar de manifestatie van het zijn van het subject in het zeggen. Het is een belangrijke constante in het autistisch functioneren zich te beschermen tegen de beangstigende verschijning van de stem als object: tegen de eigen stem door middel van woordenvloed of mutisme en tegen de stem van de Ander door een gesprek te vermijden. Het autistische subject wordt gekenmerkt door

1 Maleval, J.-C. (2007), "Plurôt verbeux", *Jes autistes*, In : *La Cause freudienne*, 66, 127-140 (Vertaald door de redactieraad)

2 Analyticus met Praktijk, lid van de Ecole de la Cause freudienne, lid van de World Association of Psychoanalysis, jean-claude.maleval@uhb.fr

het feit dat hij het vocale object, dat de oorspronkelijke identificatie schraagt, niet heeft geïncorporeerd. Hierdoor ontbreekt de S, die de functie heeft het subject te representeren.

Dat het genot van het levende niet in de betekenaar wordt becijferd, uit zich klinisch het duidelijkst in een pijnlijke splitsing tussen gevoelens en verstand. Dit wordt door alle autisten van hoog niveau benadrukt. De andere kenmerken van het klinische beeld zijn daar gevolgen van.

De meest gangbare voorstelling van het autistische kind is die van een kind dat niet spreekt. Lacan verbaast dan ook, wanneer hij deze subjecten in 1975, in één van zijn zeldzame aanwijzingen, als 'breedsprakig' (*verbeux*) omschrijft. "Dat u moeite hebt om ze te horen, om draagkracht te geven aan wat ze zeggen, belet niet dat het eerder breedspreekige personages zijn".³

Het klopt dat meer dan de helft van de autistische kinderen spreken. Kanners begrippen zoals 'papegaaien' of 'vertraagde echolalie' zijn op hun woordenkranmerij geïnspireerd. Soms stellen ouders vast dat ze met gemak nieuwe woorden leren, zonder echter te leren spreken, in die zin dat spreken van het uitdrukingsvermogen van een subject getuigt. Ze beschrijven het fenomeen dat het kind woorden uitspreekt maar ze niet gebruikt. Bovendien wordt het juiste gebruik van de shifter 'Ik' steeds laatjijdig verworven en geraakt het soms zelfs helemaal niet in gebruik.

Aan het andere eind van het klinische spectrum treft men bij autisten van hoog niveau vaak een eigenaardige, gekunstelde stem zonder expressiviteit aan. Bovendien worden woorden "eerder uitgebracht dan uitgesproken". Ze komen uit een "van buiten geleerd mentaal repertorium". Voor deze subjecten is er niets moeilijker dan een "persoonlijke uitdrukking".⁴

3 Lacan, J. (1975). Conférence à Genève sur "Le symptôme, 4 octobre 1975. In : *Bloc-note de la psychanalyse* 5. Néerlandaise vertaling In Lacan, J. (2009). Lezing in Genève over het symptoom. *INWIT* 5, 11-39.

4 Williams, D. (1996). *Quelqu'un, quelque part*. Paris, J'ai lu, 73.

Over het algemeen merken specialisten op dat de moeilijkheid om over zichzelf te spreken en intieme gevoelens te uiten één van de kenmerken van het syndroom van Asperger is. Dit terwijl deze subjecten hun omgeving vaak tot wanhoop drijven door hun eenzijdige conversaties en onophoudelijke vragen.⁵ "Het enthousiasme voor hun lievelingsonderwerp drijft hen tot uitvoerige vertogen en zelfs een niet te stuiten woordenvloed", schrijft Tony Attwood.⁶ Temple Grandin, een hoogfunctionerende autiste, vertoonde een aanzienlijke achterstand toen ze leerde spreken, maar eens ze dit had geleerd, noemde men haar een 'kletskou'. Ze stelde herhaaldelijk dezelfde vraag en wachtte met plezier hetzelfde antwoord af, ze hield eideloze vertogen over onderwerpen die haar nieuwsgierigheid weerhielden, ze hield er van te spelen met woordassociaties en later noemden haar vriendinnen van de middelbare school het haar "obsessie".⁷ Anderen maakten haar uit voor 'bandopnemer', enzovoort. Donna Williams beschrijft een andere vorm van woordenvloed en benadrukt de fundamentele nietszeggendheid ervan: "Beweringen die met mij of mijn bekommernissen niets te maken hadden, vloeden uit mijn mond zoals grappen bij een stand-upcomedian."⁸ Ze ontmoet een andere autist die lijkt te functioneren zoals zij omdat hij "de kunst beheerste om 'te praten en woorden uit te brengen' zonder er zelf de betekenis van te horen."⁹

Joffrey Bouissac vertrouwt ons toe dat hij dagenlang tegen zichzelf sprak als een kapotte plaat. "Ik sprak vooral tegen mezelf wanneer ik op iets gefixeerd was", preciseert hij: "Toen we de hond Canelle hadden bijvoorbeeld, zei ik voortdurend: 'de hond gaat eten'. Vroeger speelde ik papegai. Dagenlang herhaalde ik woorden als 'de kat', 'Zwitserland' of

5 Attwood, T. (2003). *Le syndrome d'Asperger et l'autisme de haut niveau*. Paris, Dunod, 41-46.

6 *Ibid.*, 64.

7 Grandin, T. (1994). *Ma vie d'autiste*. Paris, O. Jacob, 52 en 96.

8 Williams, D. (1992). *Si on me touche, je n'existe plus*. Paris, Robert Laffont, 89.

9 Williams, D. (1996). *Quelqu'un, quelque part*. O.C., 252

'de zee'. Gedurende een andere periode, na de brand in Semmersheim, sprak ik ook tegen mezelf. Ik had immers een immens vuur gezien en dat bracht me in paniek. Daarna was ik gefixeerd op het afgebrande huis en ik zong telkens opnieuw dezelfde zin: 'de muur van de barak heeft vuur gevat'. Ik sprak zonder ophouden en op mijn eentje."¹⁰

Dat men zich het autistische kind gewoonlijk voorstelt als een subject dat niet spreekt, berust op een zekere voorkennis van de afwezigheid van het uitspreken (*énonciation*) die deze pathologie inderdaad bepaalt en die zeer duidelijk tot uiting komt in deze koppige stilte. Wanneer een autistisch subject probeert te communiceren, poogt hij het genot van zijn stem, zijn aanwezigheid en gevoelens zo min mogelijk op het spel te zetten. Als men over alle niveaus van het autistische spectrum heen een constante kan onderscheiden, dan is dit de moeilijkheid voor het subject om de positie van uitspreker in te nemen. Hij spreekt gewillig, maar op voorwaarde niets te zeggen.

De woordenloed van de autist is niet – zoals men zou kunnen denken – een eenzaam genot van de stem. Integendeel zelfs, ze plaatst de stem die hem schrik aanjaagt op afstand. Net zoals een autistisch kind zonder stem spreekt, sluit het ook vaak de oren af. De stem als pulsioneel object betreft niet de klank van het woord, maar de manifestatie van de aanwezigheid van een subject in het zeggen. Het is een belangrijke constante in het autistisch functioneren zich te beschermen tegen de beangstigende verschijning van de stem als object: tegen zijn eigen stem door middel van woordenloed of mutisme en tegen de stem van de Ander door een gesprek te vermijden. Asperger merkte reeds op dat de meesten onder hen beter gehoorzamen als men zich niet tot hen persoonlijk maar tot een hele groep richt. Het spreken kan hen interesseren op voorwaarde dat het geen drager is van de stem. Vandaar dat ze aangetrokken worden tot leeg gebabbel en de muziek van het woord. De autistische woordenloed

is een geruststellende beoefening van het spreken zonder stem.

De stem van een autist is niet onderworpen aan de castratie en niet gefalliciseerd. Ze jaagt hem schrik aan en daarom getroost hij zich zoveel inspanningen om ze te begraven. Een fenomeen dat door vele klinici werd opgemerkt en steeds raadselachtig is gebleven, toont dit duidelijk aan. Er werd vaak geconstateerd dat mutistische autisten soms een ogenblik uit hun stilte treden en een perfect geconstrueerde zin uitspreken vooraleer ze terugkeren naar hun mutistisch schuiloord. Het is kenmerkend dat dit zich voordoet in kritieke situaties die de beschermingsstrategieën van het subject overspoelen. Hierdoor geeft hij tijdelijk zijn weigering beroep te doen op de Ander en zijn stem te engageren in het spreken op.

Wat zeggen ze dan op zo'n momenten? De eerste zin die Birger Sellin heeft uitgesproken: "Geef me mijn knikker terug!", was gericht aan zijn vader die hem net één van zijn autistische objecten had afgepakt.¹¹ Een vijfjarige jongen, zo vermeldt Gérard Berquez, die niemand ooit één woord had horen spreken in zijn leven, werd gehinderd door de schil van een pruim die aan zijn verhemelte bleef plakken. Hij riep toen duidelijk uit: "Doe dat van mij af!" om daarna in zijn vroegere mutisme te hervallen. Een jaar later, toen hij werd opgenomen in een ziekenhuis vanwege een bronchitis, riep hij: "Ik wil terugkeren."

Al deze zinnen hebben een gemeenschappelijk punt: ze duiden op de onmiskenbare aanwezigheid van een subject dat taal uit, ze maken het appél op de Ander duidelijk en hun dwingend karakter getuigt van het genot van de stem dat hen schraagt. Welnu, niets is meer verscheurend voor een autistisch kind. Het is slechts op een hoogtepunt van angst dat hij zich een dergelijke uitspraak kan laten ontvallen. Maar de uitspraak zelf is ongemeen beangstigend. Ze wordt als een mutilatie beleefd, niet alleen omdat het een andersheid in het spel brengt maar tevens omdat hierdoor het object van vocaal genot aan het genot van de Ander wordt

10 Bousisac, J. (2002). *Journal d'un adolescent autiste. Qui j'aurai été...*. Colmar, Editions d'Alsace, 44-45.

11 Sellin, B. (1994). *Une âme prisonnière*. Paris, Robert Laffont, 24

afgegaan. Het subject wil deze beangstigende ervaring zeker niet herhalen. Integendeel, hij probeert zich te beschermen tegen een mogelijke herhaling ervan door zich in een nog diepere stilte te hullen.

Wanneer een autistisch kind begint te spreken, gebeurt het dat bijvoorbeeld aandachtige naasten een verwant fenomeen constateren. Tamara Morar schrijft: "Hij sprak wanneer hij als het ware in de val was gelopen: tegen zijn zin. Hij gaf antwoord tegen zijn zin wanneer hij door een vraag of een foutieve bewering werd verrast. Hij hernam zich ogenblikkelijk alsof hij dacht: 'Dju! Ik heb gesproken!' Men voelde dat hij zin had om zijn antwoord terug in te slikken. Alsof het gewaarsij was om te spreken."¹²

Het gaat hier niet om een weigering te communiceren. Ondanks al haar spanningen, sprak haar zoon Paul vroeger niet. Maar wanneer ze hem vragen stelde, merkte ze dat hij een andere manier vond om te antwoorden dan via het woord. "We vroegen ons af", schrijft ze, "of hij niet opzettelijk zweeg."¹³ Haar intuïties omtrent de oorzaken van deze weigering zijn zeer pertinent. "Aanvaarden om te spreken, betekent ook dat men de dwang van de taal aanvaardt. Verplicht zijn te antwoorden en te gehoorzamen, was veel vervelender dan te doen alsof hij het niet hoorde of begreep en zo een totale vrijheid te bewaren."¹⁴

Geen enkel subject is vrijer dan een autist. Hij is pijnlijk vrij en een engagement zou deze potentiële vrijheid bederven. Hij verwerpt elke afhankelijkheid van de Ander: hij weigert het object van zijn vocaal genot af te staan en biedt zo radicaal weerstand aan de aliënatie van zijn wezen in de taal. Het is dus – meer nog dan bij andere psychotici – relevant te onderstrepen dat hij vrij wil zijn.¹⁵ De strategieën die hij

12. Morar, T. (2004), *Ma victoire sur l'autisme*, Paris, O. Jacob, 103.

13. Een moeder van een ander autistisch kind onderstreept dat de moeilijkheden van haar dochter zich lekken te verankeren in een "gewilde zwakte". Ze geeft verschillende voorbeelden van situaties die heel sterk suggereren dat "haar onbekwaamheden niet alleen geweld, maar ook angstvallig beschermd lekken" (Park, C.C. (1972), *Histoire d'Ély*, Paris, Calmann-Lévy, 65).

14. Morar, T., o.c., 101.

15. "De psychoticus is de vrije mens." Lacan, J. (1967), *Petit discours aux psychiâtres*. Onuitgegeven.

hanteert om uit zijn isolement te geraken, spreken dit niet tegen. Ze functioneren door iets van zichzelf af te splitsen en op die afgesplitste dubbel te steunen. Dit kan zover gaan dat Joey de illusie krijgt "dat hij zichzelf heeft voortgebracht".¹⁶ Beheersing is belangrijker dan wat dan ook, beweert D. Williams. Ze ziet in dat "de gevoeligheid die eigen is aan de ervaring te leven verdrongen moet worden."¹⁷ Vandaar het werk om het genot los te koppelen van het spreken.

De positie van het autistische subject lijkt te worden gekenmerkt door het feit dat hij geen afstand wil doen van het vocale genot. Het resultaat daarvan is dat de incorporatie van de stem van de Ander, die slechts kan worden ontvangen op grond van een tekort, voor hem niet werkt. Men moet preciseren dat de stem als pulsioneel object niet de intonatie betreft, ze behoort niet tot het register van het geluid, ze is wars van zin. Zoals de blik datgene ondersteunt wat ontbreekt in het visuele veld, incarneert de stem het tekort in het verbale veld.

Jacques-Alain Miller preciseert dat "de stem het deel van de betekenaarsketen is dat het subject niet kan assumeren als 'ik' en dat subjectief aan de Ander wordt toegekend".¹⁸ De symbolische castratie veegt de aanwezigheid van de stem in het reële weg, ze maakt er het subject doof voor en stelt hem in staat de stem aan het zegen te verbinden. Bij een psychotisch subject daarentegen kan de stem zich soms wel laten horen, vooral in hallucinaties. Ze drukt dan voornamelijk beledigingen uit. De autist kent weinig hallucinaties, maar niets beangstigt hem meer dan de stem als object. Vandaar zijn afschuw wanneer de stem zich manifesteert als een bevel dat hem ontsnapt of wanneer de ander tot hem spreekt op een manier die zijn aanwezigheid bevestigt als subject dat zich uitspreekt.

16. Bettelheim, B. (1969), *La forteresse vide. L'autisme infantile et la naissance de Soi*, Paris, Gallimard.

17. Williams, D. (1996), o.c., 180.

18. Miller, J.-A. (1989), Jacques Lacan et la voix, in : Sauvagnat, F. (red.), *La voix. Colloque d'Ivry*, Paris, Lysimaque, 183.

De functie van zijn woordenvloed lijkt erin te bestaan de stem, waar van hij de verschijning vreest, te verstikken en te omvatten. Het oor van de autist is niet afgesloten voor de stem: we kennen zijn gevoeligheid voor geluiden die door geen enkele aantasting van de zintuigen kan worden verklaard. Hij beschikt niet over een evenwichtsobject, zoals bepaalde waterlooïen die zandkorrels in hun gehoorgang aanbrengen om hun statisch-akoestisch apparaat te regelen. Lacan verwijst ernaar als metafoor voor de incorporatie van de stem van de Ander, wanneer de Naam-van-de-Vader heeft gewerkt: "Een stem wordt niet opgenomen, ze wordt geïncorporeerd", verduidelijkt Lacan. Wanneer ze van het orgaan van het spreken afvalt, maakt ze het mogelijk de leegte van de Ander vorm te geven. Voor een autist is de toegang tot de stem echter niet gepacificeerd en het verlangen van de Ander jaagt hem voortdurend angst aan. De stem is een pulsioneel object dat de oorspronkelijke identificatie stuurt. De radicale weigering om voor het genot te wijken, ondergraaft de inschrijving van het subject in het veld van de Ander: "Wat mij aan de ander bindt", onderstreept Jacques-Alain Miller, "is de stem in het veld van de Ander."¹⁹ Wanneer deze verkroping zich niet voordoet dan becijfert de S₁ het genot niet en representeert ze het subject niet ten aanzien van andere betekenaars.

Nochtans lijdt het autistische subject zo onder zijn eenzaamheid dat velen in communicatie proberen te treden. Over welke mogelijkheden beschikken ze dan om dit te doen zonder het genot van de stem op het spel te zetten? Sommigen vinden een oplossing in gebarentaal of tekens, via de schriftuur of een gefaciliteerde communicatie (*communication facilitée*).²⁰ Veel hoogfunctionerende autisten spreken wel correct

¹⁹ Miller, J.-A. (1989). O.c., 184.

²⁰ Communication facilitée: Een methode waarbij autisten communiceren door bijvoorbeeld te leren typen op een computer, vaak fysiek ondersteund door een opvoeder. Een interessante publicatie hierover kan men vinden in het boek *L'autiste, son double et ses objets*, dat onder leiding van Jean-Claude Maleval werd gepubliceerd: Le Ruhn, L. La communication facilitée (2009). In: *L'autiste, son double et ses objets*, Presses Universitaires de Rennes: 115-126

maar zonder te zeggen. Ze blijken redelijk vaak breedspakig te zijn. De voortreffelijke beschrijving van de autistische mechanismen door de fijnzinnige Donna Williams verdient een lang citaat. Zij introduceert een inzicht in dit fenomeen. In 1992 schrijft ze in *Nobody Nowhere*: "In het beste geval kan een persoon die aan autisme lijdt slechts vloeiend spreken op voorwaarde dat hij zijn geest bedriegt en bedot, wat hem toelaat te geloven dat:

1. wat zij vertelt geen enkele emotionele waarde heeft – het is te zeggen dat zij aan het babbelen is alsof er niets aan de hand was,
2. dat de toehoorder haar niet kan raken noch haar intenties kan ontwaren doorheen de woorden die ze gebruikt – dit wil zeggen dat ze zich moet uitdrukken via een jargon of een 'poëtische taal',
3. dat haar vertoog niet rechtstreeks aan een toehoorder is gericht – wat wil zeggen dat zij via objecten of tot de objecten zelf spreekt (de schriftuur inbegrepen, die een manier is om te spreken via papier),
4. dat het niet echt om een vertoog gaat – ze zou dus ewengoed een melodietje kunnen zingen,
5. en ten slotte dat de conversatie geen enkele affectieve inhoud heeft – ze stelt zich met andere woorden tevreden met het feit dat ze eenvoudige feiten vermeldt of banaliteiten of futiliteiten zegt."²¹

De vijf door Donna Williams beschouwde mogelijkheden voor een autist om het woord te nemen zonder al te veel angst op te wekken, kunnen uiteindelijk worden teruggevoerd tot de korte maar essentiële aanwijzing van Lacan: een autist kan spreken op voorwaarde dat hij breedspakig blijft.

Donna Williams preciseert verschillende manieren om breedspakig te zijn die door autistische subjecten effectief worden gebruikt: 1. spreken om niets te zeggen; 2. spreken om niet te worden begrepen; 3. spreken zonder zich aan de toehoorder te richten; 4. zingen is niet spreken

²¹ Williams, D. (1992). O.c., 44 en 50.

(zingen is niet geschikt voor serieuze communicatie en verzacht de aanwezigheid van een subject dat zich uitspreekt); 5. spreken zonder affect. Ze vermeldt nog een andere mogelijkheid die door Willie, één van haar dubbels, wordt gebruikt. "Hij had geleerd om alle gezichtspunten te beargumenteren maar zelf geen enkel standpunt in te nemen. Voor mij was het slechts een manier om met woorden te spelen, maar het was duivels plezierig." In deze opsomming ontbreekt één van de meest gebruikelijke vormen: het herhalen van uit het hoofd geleerde woorden. Het gemeenschappelijke punt in al deze manieren van niet-uitdrukking bevindt zich in de weigering om enige vorm van intimiteit toe te laten: er mag niets tevoorschijn komen dat het genot van het subject raakt.

Als men geloof hecht aan wat Donna Williams erover schrijft, ligt breedsprakigheid in vele gevallen aan de basis van het spreken van autisten. Dit suggereert dat de aanwijzing van Lacan veel verder rijkt dan een eenvoudige beschrijvende aantekening. Ze viseert de kern: hij beschouwt de autist als een subject dat de werking van het object van vocaal genot weigert. "Zoals vele kinderen die vroeger mutistisch waren ons later vertellen, spraken ze niet omdat dit hun hersenen zou ledigen", schrijft Bettelheim.²² De act van het spreken zou het belangrijkste object van hun genot in een uitwisseling hebben gebracht en zou als een mutilatie, zelfs als een ramp hebben aangevoeld.

Wanneer een autist zijn mutisme verlaat, spant hij zich hardnekkig in om zijn stem niet te engageren in een appel aan de Ander. "In de lagere school sprak ik voortdurend luidop, waardoor ik iedereen ergerde", meldt Donna Williams. "Men zei dat ik gewoon van het geluid van mijn eigen stem hield. Dat was waarschijnlijk juist." Men vond haar misschien wel intelligent, verklaart ze, maar niet zo verstandig. "Ik sprak minder tot mensen dan dat ik over hun hoorden heen tegen mezelf sprak, alsof elke conversatie zich daartoe moest beperken."²³ De alleenspraak is een

22 Bettelheim, B. (1969). *La forteresse vide*. Paris, Gallimard, 89

23 Williams, D. (1992). *O.C.*, 44 en 50.

poging om de moeilijkheid op te lossen waarop een autist stoot wanneer de eenzaamheid pijnlijk wordt: het laat toe in contact te komen met de ander door het begin van een conversatie te imiteren zonder de stem erin te engageren.

Al heel lang heeft de kliniek van het autisme de inherente moeilijkheden van het uitspreken onderstreept. Men kan volgens Asperger steeds anomalieën van de taal aanstippen. Hij legt de nadruk voornamelijk op de afwijkingen die de kenmerkende eigenschappen van het uitspreken betreffen. Ze verschillen natuurlijk van geval tot geval, constateert hij. "Soms is de stem zwak en ver weg, soms ingestudeerd en nasaal, soms is ze te schel en daardoor doordringend. In andere gevallen is de stem een zangerig en monotoon gefluister waarbij de toon zelfs op het einde van een zin niet daalt. Soms is de uitspraak zo overdreven aangepast dat het verzen lijken die men voordraagt en hoogdravend declameert. Hoe verschillend de mogelijkheden ook zijn, ze hebben allen een gemeenschappelijk punt: hun taalgebruik lijkt zo *artificieel*, zelfs karikaturaal, dat het bij de naïeve toehoorder lachwekkend overkomt. Een ander kenmerk van het autistische taalgebruik bestaat erin dat het niet geadresseerd is maar dat de persoon in een leegte lijkt te spreken."²⁴ Kortom, zelfs autisten van hoog niveau blijven moeilijkheden onderkennen bij het hanteren van de prosodische kenmerken van de taal, zoals intonatie, stemhoogte, debiet, vlotheid en de nadruk die op een woord wordt gelegd.

Zo schrijft Uta Frith: "Bij hen kan een gemompel zich plots onvormen in een schreeuw, of kan een zware stem plots wijken voor een schelle stem. Het lijkt wel alsof ze niet kunnen inschatten hoeveel geluidsterkte nodig is om hun toehoorder te bereiken, zodat ze of te luid of te stil spreken.

Het debiet stelt gelijkwaardige problemen. Zo vertelde een moeder van een autist me recentelijk: "Mocht ik er maar in slagen hem trager te doen spreken, dan zouden de mensen hem misschien begrijpen." Sommige autistische personen hebben overigens totaal geen intonatie. Hun vertoog

24 *Ibid.*, 70.

wordt dan ervaren als een betweterig opdreunen. Omgekeerd gebeurt het ook dat een autistisch persoon met een schijnbaar goed aangepaste stem een absurde commentaar geeft of steeds hetzelfde herhaalt.²⁵

Vanaf zijn eerste observaties, komt Kanner tot de kern van de zaak, wanneer hij aanstipt dat de taal hen niet dient als communicatiemiddel. "Niet één van de acht sprekende kinderen heeft doorheen de jaren een taal gehanteerd die diende om met anderen te praten (...). Doordat hun geheugen uitstekend en routinematig is en ze onbekwaam zijn om de taal in gelijk welke andere zin te gebruiken, zijn ouders vaak geneigd hen hoe langer hoe meer vol te proppen met verzen, botanische of zoölogische namen, titels en composities van platen of gelijkaardige zaken. Zo wordt de taal – die deze kinderen niet gebruiken in functie van communicatie – van bij het begin omgebogen tot iets autonoom dat geen semantische waarde heeft en geen conversatie beoogt, soms zelfs tot overdreven en vervormde geheugenoefeningen. Voor een kind van twee en antwoorden van de presbyteriaanse catechismus, het vioolconcerto van Mendelssohn, de drieëntwintig psalmen, een Frans wiegeliedje of de index van een encyclopedie) moeilijk meer zin hebben dan een reeks zinloze lettergrepen voor een volwassene."²⁶ Wanneer een autist ondanks alles toch aanvaardt zijn taal voor communicatie te gebruiken, dan observeert men nog steeds een fundamentele afwezigheid van de uitspraak: "Ik kan dit niet mondeling doen", zegt één van de patiënten van Asperger, "alleen maar in mijn hoofd."²⁷

Op elk niveau van de ontwikkeling van autisme blijft eenzelfde stoor- nis bestaan: de extreme moeilijkheid is niet om taal aan te leren, maar om een positie van uitspreken in te nemen. De taal wordt niet met het genot van de stem geïnvesteerd, zij wordt door deze subjecten initieel

25 Frith, U. (1996). *L'enigme de l'autisme*. Paris, O. Jacob, 218.

26 Kanner, L. (1943). Troubles autistiques du contact affectif. In: Berquez, G. (1983). *O.C.*, 254-255.

27 *Ibid.*, 71.

beleefd als een geluidsobject waarvan ze niet bemerken dat het tot communicatie dient. "Ik heb de taal niet gebruikt om te communiceren voor de leeftijd van twaalf jaar", vertrouwt één van hen toe. "Dit was niet omdat ik er niet bekwaam toe was, maar eenvoudigweg omdat ik niet wist waartoe het diende. Om te leren spreken, moet men eerst weten waarom men spreekt."²⁸ Een ander legt uit: "Het heeft me ontzettend veel tijd gekost vooraleer ik me ervan bewust werd dat mensen tegen me spreken en dat ik een menselijk wezen ben – zelfs al ben ik een beetje anders dan de anderen. Ik had nooit gedacht dat ik deel uitmaakte van de categorie van menselijke wezens omdat ik niet inzag dat mensen verschillend zijn van objecten".²⁹ Doordat ze niet vatten dat woorden dienen om te communiceren en gevoelens uit te drukken, beschouwen autisten zichzelf en anderen als objecten. Door de Ander op te vatten als een geluidsobject in plaats van een expressief subject, beschermt een autist zich tegen de manifestaties van zijn verlangens.

De dissociatie tussen de stem en de taal ligt aan de basis van het autisme. Deze stoornis brengt gewoonlijk cognitieve tekorten met zich mee, maar deze zijn niet bepalend. Een weigering appél te doen op de Ander en om het wezen van genot in de betekenaar te aliëneren, zijn onbewuste strategieën van het subject om zich te beschermen tegen angstaanjagende aanwezigheid van een te reële Ander. De splitsing tussen stem en taal wordt als enigmatisch en pijnlijk ervaren, maar dringt zich op aan de wil.

Georges bijvoorbeeld, een autistisch kind van twaalf, dat slechts enkele onverstaanbare woorden uitspreekt, getuigt via de tussenkomst van de gefaciliteerde communicatie dat het hem niet aan goesting ontbreekt om te spreken: "Ik zou me stenigen om me te doden", schrijft hij, "om-

28 Sinclair, J. (1992). Bridging the gaps: an inside-out view of autism. In: Schopler, E. & Mesibov, G. (1992). *High functioning individuals with autism*. New York, Plenum Press. Geciteerd in: Peeters, T. (1996). *L'autisme*. Paris, Dunod, 85.

29 Joliffe, T., Landsdown, R. & Robinson, C. (1996). Autism: a personal account. *Communication*, vol 26, 3. Geciteerd in Peeters, T. (1996). *O.C.*, 99.

dat ik wil spreken met mijn stem. Spreken is onbeschrijfelijk."³⁰

Birger Sellin schrijft aan een andere autist: "Ook ik verlang eenvoudigweg zoals jij om de instrumenten van mijn mond in de taal te investeren, maar ik dwaal nog ver weg van de taal".³¹ Nochtans heeft Birger Sellin, een autist die niet spreekt, over zijn ervaringen kunnen getuigen door twee merkwuurlijke boeken te publiceren die tot stand zijn gekomen dankzij de geassisteerde communicatie per computer.

Donna Williams had er reeds op gewezen dat een autist zich vloeiend kan uitdrukken op voorwaarde dat de stem niet in functie treedt zodat hij "kan spreken via objecten".

Hoewel autisten grote moeilijkheden ondervinden om over zichzelf te spreken, zijn sommigen welbespraakt en kunnen ze zeer precies hun ervaringen beschrijven, maar dan moeten ze erin slagen om het vocale genot niet te engageren in hun getuigenis. Vandaar hun voorkeur voor de schriftuur. Men ziet dan dat ze "gevoelens en indrukken hebben, die zich echter in eenzaamheid hebben ontwikkeld zodat ze deze niet op een normale manier kunnen verwoorden"³² en ze overspoeld worden door hun "eigen anonieme emoties".³³

Het onttrekken van het gebrabbel en de detail

Als het klopt dat een autist fonemen niet waarneemt als objecten die het verlies aan vocaal genot kunnen vervangen, dan moet men een tekort in hun investering zeer vroeg kunnen waarnemen. Alle studies tonen inderdaad aan dat het gebrabbel van autistische kinderen niet dezelfde rijkdom heeft als dat van andere kinderen. Wil men het autisme begrijpen dan is niets belangrijker dan te onderstrepen dat dit subject

30 Vexiau, A-M. (1996). *Je choisis ta main pour parler*. Paris, Robert Laffont, 99.

31 Sellin, B. (1996). *La solitude du déserteur*. Paris, Robert Laffont, 99.

32 Williams, D. (1996). O.c., 301.

33 *Ibid.*, 179.

niet in de taal werd geïntroduceerd via het gebrabbel. Dit is afwezig, arm of vreemd. Wanneer het aanwezig is, verschijnt het vaak als motoon (vergelijkbaar met dat van een baby die in slaap valt), zonder levendigheid of intentionele stembuigingen.³⁴

Wat is nu de functie van het gebrabbel? Anders dan geschreeuw of gehuil, leent het zich niet tot communicatie. Het lijkt in verband te staan met de emoties van een baby en een welbehagen of een tekort eraan uit te drukken. Iets daarvan zet zich later voort in de manier waarop men zich uitdrukt of in de melodie van het spreken, waarlangs de gevoelens van een subject zich laten horen: gemompel is geen schreeuw, neurien is niet gebiedend.

Door de oorspronkelijke aliënatie in het gebrabbel wordt het genot van het subject vastgeklemd in de taal. Dit wordt door Lacan de *detaal* (*la lalangue*) genoemd. Deze term werd afgeleid van de term *gebrabbel* (*lalation*) en duidt de materialiteit van de betekenaar aan, los van elke betekenis of intentie tot communicatie. "Zij affecteert ons voorerst", zo beweert hij, "doordat de effecten die ze (op ons) heeft affecten zijn."³⁵ De intrede in de betekenaar doet zich voor wanneer het genot wordt becijferd in de *detaal*. Deze bestaat uit betekenaars die nergens beroep op doen, S_1 zonder S_2 . Linguïstische studies bevestigen dat het gebrabbel er al van getuigt dat het subject gevat zit in een verhouding tot de Ander van de taal. Ze stellen vast dat "het soort stemgebruik, de ritmische organisatie en de wijgde van de intonatie van het gebrabbel vanaf de achtste maand de kenmerken van de taal in de omgeving weergeven. Bovendien laat het gebrabbel reeds een grote variatie zien tussen kinderen. Het is nog niet de taal, maar een taal die een kader levert voor de ontwikkeling van het spreken."³⁶ De oorspronkelijke aliënatie in de

34 Ricks, D.M. & Wing, L. (1976). Language, communication and the use of symbols. In: Wing, L. (1976). *Early childhood autism: clinical, educational and social aspects*. Oxford, Pergamon Press, 133.

35 Lacan, J. (1975 [1972-1973]). *Le Séminaire, Livre XX, Encore*. Paris, Seuil, 126.

36 Boysson-Bardies, B. (1996). *Comment la parole vient aux enfants*. Paris, O. Jacob, 60.

Ander van de taal heeft een traumatische separatie tot gevolg, namelijk een scheiding van het eerste object van genot. Ze laat toe dit buiten het lichaam te situeren. Omdat het uitspreken zich zou verankeren in de *de-taal* moet het subject aanvaarden afstand te doen van zijn vocaal genot. Dit is de voorwaarde voor de "incorporatie" van de stem van de Ander³⁷ waarlangs de oorspronkelijke identificatie tot stand komt.

Opdat de stem zou antwoorden, preciseert Lacan, "moeten wij de stem incorporeren als andersheid van wat wordt gezegd. Het is net daarom en om geen enkele andere reden dat onze stem een vreemde klank lijkt te hebben wanneer ze van ons is afgescheiden."³⁸ De autist daarentegen is niet verveemd van zijn stem en dat verhindert hem het woord te nemen. Derhalve is hij niet alleen geneigd tot mutisme, alleenspraak of woordenvloed; hij wordt soms ook belemmerd door een ontegeerd of vocaal genot dat als een overmatige energie wordt beleefd. Bij een autist die niet spreekt, uit dit genot zich vaak buiten zijn weten om door misplaatste kreten. Eén van hen beschrijft dit als volgt: "Er is daar een energie maar ik kan ze niet hanteren de gekke kreten zijn vlagen waarop ik geen vat heb niets is hatelijker dan dit weerzinwekkend gebul van woede dat opzet en buldert."³⁹

Wanneer de stem van de Ander zich aan een hoogfunctionerende autist oplegt omdat "de boodschap te direct is of met een emotionele lading is belast", dan blijkt hij niet in staat om dit genot te verbinden aan de taal. Het krijgt geen fallische betekenis en de elementen raken van elkaar losgekoppeld. Niet alleen begrijpt hij de boodschap niet meer, ook zijn eigen spreken dat een broze basis heeft, wordt aangetast. Soms komt het vocale genot hierbij vrij en overspoelt het de moeizaam uitgewerkte imaginaire montages. In zulke gevallen, wanneer woorden

37 "De identificatie van de stem geeft ons tenminste een eerste model waardoor we in sommige gevallen niet over dezelfde identificatie spreken als in andere (gevallen), we spreken over *Einverlebung*, Incorporatie" Lacan, J. (2004), *O.C.*, 319.

38 *Ibid.*, 318.

39 Sellin, B., *O.C.*, 20.

niet meer aan elkaar worden gearticuleerd, "is het trauma zo groot dat het kan leiden tot een 'ooverdovende' kreet die al dan niet wordt geslaakt"⁴⁰, stelt Donna Williams.

De dikwijls opgemerkte moeite die zij hebben met, en het bizarre gedrag dat ze vertonen bij het waarnemen van bepaalde geluiden, is te verklaren door de te aanwezige stem die niet door de taal wordt becijferd. Temple Grandin vermeldt dat er subjecten zijn die "een zo fijn gehoor hebben dat de dagelijkse geluiden voor hen ondraaglijk zijn. Een autist vertelde dat het geluid van de regen op een reeks geweerschoten leek. Anderen stellen dat ze het bloed in hun aderen of het minste geluid in een school horen. Hun wereld bestaat uit een massa vage geluiden."⁴¹ Doordat ze niet worden geïnterpreteerd, worden deze geluiden gelijkgesteld aan het ontegeerde vocale genot dat hen pijnlijk overstelpt.⁴² "Toen ik klein was", merkt Temple Grandin op, "waren geluiden een permanente bron van problemen. Het was alsof de boor van de tandarts één van mijn zenuwen had geraakt. Dat zorgde voor een reëel lijden. Ik had een heilige schrik voor ballonnen die ontploffen. Het geluid leek 'te ontploffen' in mijn oor. Kleine geluiden die normaal gezien gemakkelijk worden ontweken, maakten me gek." Sommige autisten hanteren selectieve doofheid om zich tegen het vocaal object te beschermen.

Het autisme is vandaag een entiteit met behoorlijk vage limieten. Het ontsnapt voortdurend aan de greep van een gedragsmatige kliniek.⁴³ Bij gebrek aan een organisatieprincipe stelt deze al haar hoop uitsluitend op een hypothetische ontdekking van een fenotype. De grote verscheidenheid aan epidemiologische onderzoeken laat zien hoe men met een dergelijke hypothese alle kanten op kan.

40 Williams, D. (1992), *O.C.*, 298.

41 Grandin, T. (1997), *Penser en images*, Paris, O. Jacob, 79.

42 Vandaag weten we dat een baby de stem van zijn moeder reeds zeer vroeg van andere geluiden kan onderscheiden. [Mehler, J. & Dupoux, E. (2002), *Nâtre humain*, Paris, O. Jacob, 214-217]

43 Maheval, J.-C. (2003), *Limites et dangers des DSM, L'évolution psychiatrique*, 68, 39-61.

Zonder enige referentie aan de lacaniaanse subjecttheorie lijkt het inderdaad moeilijk om de belangrijkste kenmerken van autisme te vatten. Het is gemakkelijk vast te stellen dat het uitspreken permanent en fundamenteel is aangetast maar het is moeilijk er consequenties uit te trekken wanneer men niet inziet dat het uitspreken zijn fundering vindt in de mortificatie van het vocale genot.

De overdracht van dit genot naar het veld van de Ander is de voorwaarde voor de becijfering door de unaire betekenaar. De primordiale identificatie is er het resultaat van. Zij schroeft het genot aan de taal. Zij geeft het subject de mogelijkheid zich als Eén te tellen. In de jaren '50 noteert Lacan over Dick, een autistisch kind dat door Melanie Klein werd behandeld, dat hij niet "tot een eerste vorm van identificatie was gekomen, die al een aanzet tot symbolisme zou zijn geweest."⁴⁴ Door deze identificatie kan men zich losmaken van een imaginair overwicht, die het subject in een transitieve afhankelijkheid laat van dubbels die in min of meerder mate overweldigend zijn. Deze laatste staan op de voorgrond in de kliniek van het autisme.

De schraalheid of afwezigheid van gebrabbel bij autistische subjecten duidt erop dat de mortificatie van het genot van het levende door de taal in zekere zin faalt. Zij ervaren dit als een fundamentele moeilijkheid om gevoelens met het spreken te verkopen. Van meet af aan stelt Asperger vast dat dit de kern is: hij benadrukt dat "het in de eerste plaats de harmonie tussen gevoelens en verstand is die bij hen ontbreekt".⁴⁵ Donna Williams benadrukt dat ze geen emoties en woorden tegelijk kon uitdrukken⁴⁶ en vertelt dat ze een innerlijke stem hoorde die haar zei: "emoties zijn illegaal".⁴⁷

44 Lacan, J. (1975 [1953-1954]). *Le Séminaire, Livre I, Les écrits techniques de Freud*. Texte établi par J.-A. Miller, Paris, Seuil, 82.

45 Asperger, H. (1998 [1944]). *Les psychopathes autistiques pendant l'enfance*. Paris, Synthélabo, 58.

46 Williams, D. (1996). O.C., 121.

47 *Ibid.*, 46.

Voor Birger Sellin is autisme "de coupure van de mens met zijn eenvoudige basiservaringen zoals de essentiële en belangrijke ervaring van het wenen".⁴⁸ Donna Williams meent dat "het mechanisme dat de affectiviteit controleert in het geval van autisme niet goed functioneert. Het lichaam wordt er niet door geaffecteerd en de intellectuele capaciteiten blijven normaal, ook al kunnen ze niet met de gewilde diepgang worden uitgedrukt."⁴⁹ Temple Grandin bevestigt dat deze "diepgang", die verkregen wordt door de grip van de betekenaar op het genot, haar ontbreekt. "Mijn beslissingen worden niet door mijn emoties gestuurd, ze komen voort uit een berekening", zegt ze.⁵⁰ Lacan vestigde de aandacht op eenzelfde fenomeen bij Dick: "Er is een zekere beduchtheid voor woorden, maar voor deze woorden heeft geen *Bejahung* plaats gevonden – hij assumeert ze niet."⁵¹

Vanwege de moeilijkheid om haar gevoelens uit te drukken, vergelijkte Temple Grandin haar manier van denken met een computer. "Recentelijk heb ik een conferentie bijgewoond", schrijft ze in 1995, "waar een socioloog verklaarde dat menselijke wezens niet spreken zoals computers. Dezelfde avond nog, bij het diner, heb ik deze socioloog en zijn vrienden verteld dat mijn manier van denken wel op de werking van een computer geleek en dat ik het proces ervan stap voor stap kon uitleggen. Ik geraakte een beetje verward toen zij me antwoordde dat ze persoonlijk niet in staat was te zeggen hoe haar gedachten en emoties met elkaar verbonden zijn. Wanneer zij aan iets dacht, vormden objectieve gegevens en emoties één geheel. (...) In mijn geest zijn ze altijd gescheiden".⁵² Het verband dat Temple Grandin legt tussen haar gedachten en een computer is zeker toepasselijk. Het "denken" van een computer wordt immers

48 *Ibid.*, 102.

49 Williams, D. (1992). O.C., 292.

50 Grandin, T. (1997). O.C., 120.

51 Lacan, J. (1975 [1953-1954]). O.C., 82.

52 Grandin, T. (1997). O.C., 162.

gekennzeichnet door een afwezigheid van gevoelens.

"Dat een computer denkt, merkt Lacan op, daar kan ik inkomen. Maar dat hij ook weet, wie zal het zeggen? Want, wat aan de basis ligt van het weten is dat de toepassing van het weten en de verwerving ervan op eenzelfde genot berusten."⁵³ Bij autisten ontbreekt nu net een dergelijke verwerving van weten die het resultaat is van de becijfering van het genot door de *detaal*. Het 'denken' van de computer vindt plaats in een absolute woestijn van genot. Dit is een autistisch ideaal. Een autistisch kind weet niet van meet af aan dat de uitgesproken klanken van de hem omringende personen in verband staan met een emotionele beleving. Hij weet het niet omdat hij het zelf niet ervaren heeft.

De grootste moeilijkheden voor een autistisch subject om de taal van een ander te begrijpen – letterlijkheid, afwezigheid van humor, moeilijkheden om intonatie en mimiek te lezen, enzovoort – kan men terugbrengen op het feit dat hij als toehoorder miskent dat de ander overheen zijn uitspraken als uitspreker aanwezig is. Het is frappant dat veel autisten bevestigen dat ze slechts laat ontdekt hebben dat het spreken dient om zich uit te drukken. Blijven volharden in het niet weten is een manier om zich te beschermen tegen het enigmatische verlangen van de Ander. Sommige andere autisten hebben reeds vrij vroeg het voorgevoel dat er een verband bestaat tussen de woorden en de wil van de Ander. Deze wil is onbegrijpelijk en beangstigend en ze verkiezen er doof voor te zijn.

De educatieve praktijken die geen rekening houden met deze beschermingsstrategie, lopen het risico geen enkel houvast te hebben. Jim Sinclair rapporteert: "Orthofonie was slechts een openvolgving van oefeningen waarin men klanken zonder betekenis herhaalde. Waarom men dat deed was voor mij een absoluut raadsel. Ik wist helemaal niet dat het een middel was om met anderen van gedachten te wisselen."⁵⁴ Wanneer een clinicus zijn aanwezigheid en uitspreken daarentegen

weet weg te wisselen door middel van een weloverwogen onverschilligheid of door zijn woorden niet direct te adresseren, maar wel te zingen, mompelen, aan een groep te richten, op te nemen op een recorder, enzovoort, dan is het veel gemakkelijker om een gesprek aan te gaan. Anderzijds kunnen veel autisten lezen vooraleer ze kunnen spreken. Doordat het gebrabbel en de *detaal* ontbreken, gebeurt hun intriede in de taal door het assimileren van tekens.⁵⁵ Deze bestaan in de eerste plaats uit objecten waarvan sommige autisten zich bedienen om orde in hun wereld te scheppen.

"Toen ik zin in het leven begon te krijgen, was het in de wereld van de objecten dat ik opdook", merkt Donna Williams op. "Ik was gepassioneerd door woorden en boeken en ik deed mijn best om mijn innerlijke chaos te compenseren door de omgeving manikaal te ordenen."⁵⁶ Ze toont in enkele lijnen zeer mooi het verband aan tussen de onveranderlijkheid van de autist van Kanner en de meer complexe uitwerkingen van mensen met het syndroom van Asperger, zodat men er niet aan kan twijfelen dat er een continuüm tussen de twee bestaat. Volgens Kanner heeft een autistisch kind twee belangrijke bekommernissen. Ten eerste is hij aan het werk om zijn eenzaamheid in stand te houden. Hij scheidt zich af van de Ander, vaak door middel van de tussenkomst van overgeïnvesteerde objecten. Ten tweede werkt hij aan de onveranderlijkheid van zijn omgeving door zich toe te leggen op het behoud van vaste referenties.

De eenzaamheid van de autist getuigt op een duidelijke manier van de weigering een appel op de Ander te doen en staat in verband met de fundamentele moeilijkheid om zich op de plaats van uitspreker te situeren. Wat de onveranderlijkheid betreft: ze toont een subject dat aan het werk is om orde te scheppen in een chaotische wereld.

53 Lacan, J. (1975 [1972-1973]). *O.C.*, 89.

54 Sinclair, J. (1992). *O.C.*

55 Maleval, J.-C. (2003). De l'objet autistique à la machine. Les suppléances du signe. In: Hulaik, F. (2003). *Pensez psychotique et création de systèmes*. Ramonville-Agne, Érès, 197-217.

56 Williams, D. (1992). *O.C.*, 73.

Op volwassen leeftijd slagen sommigen erin om deze verdedigingsstrategieën te verheffen. Ze vinden complexe autistische objecten uit, waarmee ze de positie van het uitspreken door middel van de tussenkomst van een dubbel proberen te herstellen. Ofwel worden, door tekens op een merkwuurige manier te memoriseren, supplementie-Anderen gevormd die in min of meerdere mate uitgewerkt worden. Deze twee uitkomsten van het werk van het autistische subject om zich te stabiliseren, geven belangrijke aanwijzingen over waar hij aan lijdt en wat hij probeert te herstellen.

Het lijkt dus mogelijk het autisme binnen het veld van de psychosen tot een origineel klinisch beeld te verheffen, wanneer men twee bepalende factoren in rekening brengt. Enerzijds de weigering afstand te doen van het vocale genot waardoor het uitspreken wordt aangetast, zowel het eigen uitspreken als het begrip van de uitspraken van een ander. Anderzijds twee specifieke verdedigingen, manieren om een onregelde Ander te behandelen. De ene berust op min of meer complexe objecten, die steeds als dubbels worden opgevat. De andere manier steunt op het assumeren van tekens die niet belast zijn met gevoelens die hen expressief zouden maken. Deze verdedigingen zijn pogingen om toegang te krijgen tot een spreken dat een uitwisseling mogelijk maakt en om verbetering te brengen in de wanorde in de wereld die het gevolg is van de aanvankelijke weigering appel te doen op de Ander.

Is het geoorloofd de term weigering te gebruiken? De hypothese van een neurologische etiologie zou eerder de term 'onbekwaamheid' voorstellen. We weten dat sommigen autisme als een handicap beschouwen. De analytische benadering beschouwt het daarentegen als het werk van een subject, of dat werk nu gewild of ongewild is. Inderdad, zelfs die drie van de elf autistische kinderen van Kanner die nooit hebben gesproken, lijken de taal perfect te begrijpen. Hun mutisme is niet verankerend in een fysiologische onbekwaamheid, maar in een keuze van het subject — waarschijnlijk onbewust. Het hierboven vermelde fenomeen van

zwijgende autisten die op een moment van intense angst een ogenblik uit hun stilte treden om een bevel uit te spreken, bevestigt dat hun stilte niet afhangt van een organische achterstand.

De weigering om te spreken kan bij een autistisch kind ongetwijfeld soms bewust zijn maar ze komt voort uit een meer radicale keuze van het subject, die door een zo dwingend genot wordt gestuurd dat het merendeel van de zijgende autisten hun ongeschiktheid als pijnlijk ervaart. Temple Grandin bevestigt dat de weigering ervaren wordt als iets dat wordt opgelegd. In haar kindertijd verraste ze haar omgeving door na een auto-ongeval duidelijk het woord 'glas' uit te spreken. "Als autistisch kind was spreken één van mijn grootste problemen", vermeldt ze. "Zelfs al kon ik alles begrijpen wat de mensen zegden, mijn antwoorden waren beperkt. Ik probeerde, maar meestal kwamen de woorden niet. Het leek op een gestotter. De woorden kwamen eenvoudigweg niet uit mijn mond. Nochtans sprak ik woorden soms zeer duidelijk uit, zoals ik had gedaan met het woord 'glas'. Dit deed zich voor op momenten van grote spanning, zoals het auto-ongeval, wanneer de 'stress' de hindernis die me gewoonlijk belette om te spreken, kon overwinnen. Het is één van de onverklaarbare, frustrerende en verwarrende aspecten van het autisme bij kinderen die volwassenen tot het uiterste drijven."⁵⁷

Wanneer Birger Sellin in 1994 met behulp van een computer en een 'facilitator'⁵⁸ schrijft, onderstreept hij eveneens hoezeer hij deze hindernis, verankerend in een door hem ongekend genot, als pijnlijk en opgelegd ervaart: "Geheel mijn verlangen richt zich op de beheersing van het spreken ik zoek voortdurend de voorwaarden maar ik weet niet wat me ontbreekt ik ervaar elke dag dat het niet de wil of de mogelijkheid om me uit te drukken is die me ontbreekt aangezien de taal bij een zijgende Birger op een almachtige manier bestaat maar van binnen spreek

57 Grandin, T. (1994), O.c., 35.

58 Vertaling door de redactie van 'facilitateur': een opvoeder die, vaak fysiek, helpt bij het schrijven op de computer. Zie voetnoot 18 over de 'Communication Facilitée'.

ik overvloedig zoals alle kleine aardbewoners".⁵⁹

De laatste lijnen bevestigen dat een autist een breedsprakig subject is, zelfs als hij niet spreekt. Het principe van het autistische wezen is dat hij geen afstand doet van het vocale genot om niet met het verlangen van de Ander te worden geconfronteerd. Daarom evert Donna Williams het als een "zelfverraad"⁶⁰ wanneer ze toegeeft aan haar "behoefte om te communiceren" en deze beschermingsstrategie overtreedt.

Hoogfunctionerende autisten zijn ontdekkingsreizigers. Ze onderzoeken de mysterieuze verknoping van het genot van het levende met de taal. Ze houden zich steeds op aan de limieten van de taal. Birger Sellin weet dat "werkelijk spreken de zorgen van het autisme zeker zou doen vergeten"⁶¹, maar hij blijft "de taal als iets afschrikwekkends" ervaren omdat het beroep doet op een mortificatie van het vocale genot.

Het blijft daarom niet minder zo dat "er hen zeker iets te zeggen valt," zoals Lacan in 1973 aangaf. Zijn eigen uitspreken weten weg te vegen, vormt een eerste voorwaarde wanneer men zich tot hen wendt.

59 Sellin, B. (1996). *O.C.*, 180.

60 Williams, D. (1992). *O.C.*, 293.

61 Sellin, B. (1996). *O.C.*, 130.